

# BOJOVÉ POUŽITIE LETECTVA

Letectvo je veľmi dôležitým prvkom operačnej zostavy frontu. Pri vedení bojovej činnosti s použitím konvenčných bojových prostriedkov je jedným z najdôležitejších palebných prostriedkov veliteľa frontu. Zabezpečenie vysokej bojovej pohotovosti a odolnosti letectva ČSEA pred prekvapivým úderom nepriateľa patrí k rozhodujúcim predpokladom odrazenia agresie a splnenia plánovaných úloh v obrannej operácii frontu.

Skúsenosti z predchádzajúcich vojen ukazujú, že snahou každého agresora je zničiť v počiatočnom období vojny letectvo protivníka a vybojovať vzdušnú nadvládu. Bolo tomu tak napríklad pri začatí agresie fašistického Nemecka proti Sovietskemu zväzu v r. 1941, pri začatí agresie Izraela proti arabským krajinám v r. 1967, aj pri útoku Pakistanu proti Indii v r. 1972.

V mierových podmienkach je letectvo ČSEA rozmiestnené v hĺbke približne 50 až 350 km od štátnej hranice. Pri nebezpečenstve agresie nepriateľa môže na rozkaz zaujať operačnú zostavu, výhodnú pre plnenie plánovaných úloh. Ak nás nepriateľ predstihne v operačnom rozvinutí a dosiahne moment prekvapenia, bude letectvo nútené začať bojovú činnosť zo základných letísk bez využitia ďalších letísk. Tento variant má celý rad nevýhod.

Letecké bojové útvary frontového a vojskového letectva sú útvarmi stálej pohotovosti. Sú doplnené osobami a technikou v podstate na plné počty a pripravené začať bojovú činnosť v stanovených časových normách, prípadne realizovať letiskový manéver pre zaujatie operačnej zostavy.

Zložitejšia je situácia u zabezpečovacích útvarov — letištných praporov a praporov rádiotechnického zabezpečenia. Tieto útvary sú na znížených počtoch a v prípade mimoriadnych opatrení musia doplniť osoby, techniku a materiál na vojnové počty. Manévrovosť zabezpečovacích útvarov je podstatne nižšia než leteckých bojových útvarov a je limitujúcim prvkom letiskového manévru. Presuny pozemných sledov

a nadväzujúce rozvinovanie prostriedkov na operačnom letisku môžu trvať približne 6—15 hodín od vydania rozkazu pre presun (podľa konkrétnych podmienok, v závislosti od vzdialenosti medzi základným a záložným letiskom). Uvedený čas by v prípade uskutočňovania presunov po začatí agresie pravdepodobne značne vzrástol vplyvom protičinnosti nepriateľa. Z uvedeného vyplýva dôležitosť včasného prijatia rozhodnutia na zabezpečenie rozptýlenia letectva.

Zásobovací systém letectva nie je v čase mieru rozvinutý v súlade s potrebami vedenia bojovej činnosti. Zásoby na letiskách zabezpečujú potreby bojovej činnosti na pomerne obmedzený čas. Pri rozhodovaní leteckých veliteľov bude až do úplného rozvinutia poľného zásobovacieho systému letectva treba brať do úvahy túto skutočnosť. Platí to ale tiež opačne — pri rozhodovaní o predbežných opatreniach na zvýšenie bojovej pohotovosti je nevyhnutné prijímať aj rozhodnutia o včasnom vyvezení zásob leteckej munície a ďalších materiálnych prostriedkov.

V období narastania napätia sa pre zabezpečenie včasného manévru letectva môžu na osobitný rozkaz vyslať predsunuté skupiny na určené operačné letiská. **Predsunutá skupina** je tvorená určenými príslušníkmi leteckého pluku a zabezpečujúcich praporov. Je vybavená potrebnou technikou a materiálom pre zabezpečenie prijatia letového sledu na operačnom letisku.

Včasné odhalenie príprav na začatie agresie nepriateľa a stanovenie zodpovedajúcich protipatrení u vlastných vojsk je jedným zo základných predpokladov zachovania bojaskopnosti letectva. Najvhodnejším spôsobom uvedenia letectva do plnej bojovej pohotovosti sa javí skryté povolávanie záloh pre zabezpečujúce útvary a včasné vyvedenie predurčených útvarov do operačnej zostavy (na záložné letiská) pod vhodnou zámienkou — cvičenie, oprava letiska, výcvik mladých pilotov a pod. Rozpracovanie opatrení pre skryté

uviedenie letectva do bojovej pohotovosti je v súčasnosti veľmi aktuálne. Zvládnutie plánovaných opatrení bude znamenať podstatný prínos pre zvýšenie odolnosti letectva a jeho schopnosti splniť úlohy v počítačom období vojny a pri vedení prvých operácií.

V praxi nebude vždy možné uskutočniť včasné skryté vyvedenie útvarov do operačnej zostavy. Môže sa vyskytnúť situácia, že nebude možné včas vyslať ani predsunuté skupiny na operačné letiská. Preto sa javí nevyhnutným hľadať také opatrenia, ktoré by umožnili rýchly rozptyl letectva pri akejkoľvek variante začatia bojovej činnosti a podstatne obmedzili záporný dopad momentu prekvapenia na vlastné letectvo.

Riešením môže byť aspoň čiastočné vybudovanie objektov zodolenia na vybraných záložných letiskách, doplnené vybudovaním skladovacích priestorov pre LPH, leteckú muníciu a nevyhnutnú leteckú techniku. Na týchto letiskách rozvinúť po-

trebné prostriedky RTZ pre zabezpečenie prijatia letového sledu a vedenie bojovej činnosti do prísunu prostriedkov zo základného letiska. Trvale tu umiestniť jednotku od letištného práporu a práporu RTZ zhruba o sile predsunutej skupiny, ktorá bude zabezpečovať údržbu a stráženie objektov a techniky. Bude pripravená na rozkaz aktivovať prostriedky a zabezpečiť prijatie letového sledu. Účelným sa javí stanoviť tejto jednotke aj mobilizačné úlohy. V najbližšom okolí letiska pripraviť zálohy osôb a techniky na rozvinutie jednotky tak, aby s využitím skladových zásob mohla zabezpečiť bojovú činnosť do prísunu hlavnej časti osôb a materiálu zo základného letiska. Realizácia uvedených opatrení, ktoré nie sú jednoduché ani lacné, by však znamenala znasobenie sily a účinnosti letectva ČSEA, pretože by umožnila uskutočnenie letiskového manévru a vyvedenie letectva spod úderu približne za 3 hodiny po vyhlásení opatrení bojovej pohotovosti. Znamenalo by to podstatný kvalitatívny krok vo zvyšovaní bojaskopnosti letectva.

### **Zásady obrannej operácie frontu**

Na stredoeurópskom priestore vojaovej činnosti môže byť agresia nepriateľa začatá podľa niekoľkých variantov:

- Masovým použitím jadrových zbraní.
- Použitím konvenčných zbraní a prechodom na použitie jadrových zbraní po niekoľkých dňoch bojovej činnosti.
- Použitím moderných konvenčných vysokopresných zbraní a prieskumných palebných systémov. Prechod na odstupňované použitie jadrových zbraní sa v tomto variante predpokladá iba v prípade neúspechu operácie. Je snaha maximálne predĺžiť obdobie vedenia vojny konvenčnými prostriedkami.

Tento variant je v súčasnosti široko rozpracovávaný západnými teoretikmi a prečišťovaný na praktických zamestnaniach vojsk NATO. Základom jeho realizácie je tzv. Rogersov plán. Spočíva v sústredení úsilia vojsk NATO na ničenie a oslabovanie druhých sledov armád členských štátov Varšavskej zmluvy s dôrazom na druhé operačné sledy („útok proti silám v hĺbke“).

Cieľom NATO je znemožniť (podstatne zdržať) zasadenie vojsk z hĺbky. Izolované 1. sledy ničť údermi letectva a protistojacim uskupením pozemných vojsk, bojovú činnosť preniesť na územie krajín Varšavskej zmluvy.

Na základe rozboru cvičení vojsk NATO môžeme predpokladať, že agresia nepriateľa za použitia konvenčných zbraní bude začatá hromadnými leteckými údermi a

masovým použitím prieskumných palebných systémov s hlavným úsilím do hĺbky 800 až 1200 km. Cieľom je získať prevahu vo vzduchu a zabrániť prísunu druhých sledov. Zároveň s údermi letectva bude začatý útok uskupenia pozemných vojsk. Hlavným spôsobom prechodu do útoku bude útok z chodu s prísunom vojsk z priestoru sústreďenia v hĺbke 30–60 aj viac kilometrov od štátnej hranice.

Cieľom obrannej operácie frontu (armády) za týchto podmienok bude:

- odraziť úder nepriateľa v prihraničnom pásme,
- spôsobiť mu maximálne straty a zabrániť v prenikaní do hĺbky štátneho územia,
- zabezpečiť rozvinutie hlavných síl frontu pre prechod do rozhodného útoku,
- v súčinnosti s prostriedkami hlavného velenia sa tiež účastiť na ničení letectva a prieskumných palebných systémov nepriateľa a tak zabezpečiť presuny a zasadenie druhých operačných sledov.

Pre prípad použitia jadrových zbraní sa vopred plánuje jadrové ničenie nepriateľa údermi raketového vojska a frontového letectva, ktoré sú koordinované s údermi strategických jadrových prostriedkov. Prvý jadrový úder môže byť v závislosti od variantu začatia vojny uskutočnený na začiatku alebo v priebehu obrannej operácie, prípadne môže byť uskutočnená obranná operácia a prechod do útočnej operácie bez použitia jadrových zbraní. Letectvo

frontu musí v priebehu nejadrového variantu neprestajne udržiavať potrebný počet lietadiel na zabezpečenie 1. jadrového úderu.

Obranné pásmo frontu môže byť široké 400—500 km. Celková hĺbka rozmiestnenia vojsk môže dosahovať 250—300 km aj viac; obranná operácia frontu môže trvať 12 až 15 dní.

### Úlohy a zásady bojového použitia letectva v obrannej operácii

Bojová činnosť letectva frontu v obrannej operácii v počiatočnom období vojny sa bude vyznačovať zložitou bojovou situáciou, prevahou nepriateľa v silách a prostriedkoch na rozhodujúcich smeroch, silnou protičinnosťou nepriateľských prostriedkov protivzdušnej obrany. Nejasná situácia o smere hlavného úderu nepriateľa núti plánovať bojovú činnosť vo variantoch a pružne reagovať na neočakávané zmeny situácie, vyvolané činnosťou nepriateľa, ktorý drží v rukách iniciatívu.

Letectvo v obrannej operácii frontu plní v podstate rovnaké úlohy ako v útočnej operácii. Tieto úlohy sú iba prispôbené podmienkam a cieľom obrany a sú vzhľadom na situáciu plnené s väčším úsilím.

Hlavné úlohy letectva frontu v obrannej operácii sú:

- protivzdušná obrana vojsk a tylových objektov frontu pred údermi nepriateľského letectva a vzdušným prieskumom,
- ničenie nepriateľských raketových jadrových prostriedkov, letectva a prieskumných palebných systémov,
- letecká podpora vojsk frontu pri odrazení nepriateľského útoku a v priebehu protiúderov,
- ničenie a umlčovanie nepriateľských záloh,
- vedenie vzdušného prieskumu.

Pri začatí operácie s použitím konvenčných prostriedkov ničenia sa bude letectvo frontu spravidla zúčastňovať protivzdušnej operácie na bojisku, organizovanej za účelom rozdrvenia nepriateľského leteckého uskupenia.

Charakteristickou zvláštnosťou bojovej činnosti letectva frontu v obrane pri porovnaní s útočnou činnosťou je:

- vysoký stupeň koncentrácie síl a prostriedkov letectva na hlavných smeroch bojovej činnosti (využívanie vysokej manévrovosti letectva na plnenie úloh v rozhodujúcich priestoroch),
- plnenie väčšiny úloh podľa plánu frontu (centralizácia velenia),
- vysoké bojové úsilie, vyvolané prevahou síl a prostriedkov nepriateľa.

Objem úloh, ktoré by malo letectvo frontu plniť v obrannej operácii je podstatne vyšší, než sú jeho bojové možnosti. Preto treba už v mieri podrobne a variantne napláňovať plnenie úloh a uprednostniť tie, splnenie ktorých bude mať najväčší vplyv

na úspešné vedenie obrannej operácie. Zvlášť podrobne treba napláňovať ničenie cieľov 1. poradia a to jadrovými aj konvenčnými prostriedkami ničenia.

V priebehu operácie sa vzhľadom na situáciu bude meniť dôležitosť hlavných úloh letectva, ktoré budú plnené s rôznou intenzitou.

Pri odrazení agresie v podmienkach nedokončenej mobilizácie a prebiehajúceho operačného rozvinutia vojsk, keď letectvo nepriateľa zasahuje našim vojskám hromadné údery, bude rozhodujúci dôraz stíhacieho letectva frontu položený na protivzdušnú obranu vojsk frontu.

V súčinnosti s prostriedkami PVOS bude stíhacie letectvo frontu zabezpečovať presuny vojsk do operačnej zostavy a priestory rozvinutia (mobilizovania) rozhodujúcich prvkov operačnej zostavy frontu. V ďalšom priebehu operácie bude plniť úlohy v súčinnosti s vojskom PVO pri obrane vojsk. Na tento účel sa zvyčajne vyčleňuje 30—40 % letového úsilia. Na účasť v protivzdušnej operácii na bojisku môže byť vyčlenených 55—60 % letového úsilia stíhacieho letectva frontu.

Je pravdepodobné, že vzhľadom na nedokončené operačné rozvinutie vojsk frontu bude účasť letectva v protivzdušnej operácii na bojisku nadobúdať niektoré nové formy. Protivzdušná operácia sa začína súčasne so začiatkom vzdušnej útočnej operácie nepriateľa a končí s jej skončením. Stíhacie letectvo frontu sa do nej aktívne zapojuje prakticky od jej začatia. Úderné letectvo frontu bude viesť údery podľa plánu protivzdušnej operácie na najdôležitejšie letiská, postavenia operačno-taktických rakiet, prostriedky REB, miesta velenia a ďalšie objekty, najmä ak sú plánované ako cieľ 1. poradia. Všeobecne teda na cieľe, ktoré zabezpečujú činnosť prostriedkov vzdušného napadnutia nepriateľa v jeho vzdušnej útočnej operácii. Veliteľ frontu musí počítať s tým, že na narušovanie presunov a rozvinovania vojsk nepriateľa bude mať letectvo iba obmedzené možnosti, v podstate iba v prestávkach medzi hromadnými údermi.

V závislosti od variantu rozvinutia vlastných vojsk musia byť aj ďalšie druhy letectva schopné v najkratšom možnom čase začať plnenie hlavných úloh. V prvom období bojovej činnosti bude to podpora bo-

jovej činnosti pozemných vojsk s dôrazom na podporu boja vojsk prikrýtia. Bude vhodné ničiť prenikajúce vojská agresora v pohraničných horách s využitím leteckých úderov na kolóny na výhodných terénnych čiarach, čo umožňuje efektívne spomaliť postup nepriateľa. Zároveň musí letectvo viesť intenzívny vzdušný prieskum s cieľom rozkryť zámysel nepriateľa, jeho bojovú zostavu a smer hlavného úderu.

Stíhacie bombardovacie a bitevné letectvo bude plánovať okolo 40 % úsilia na podporu boja vojsk frontu pri odrážaní nepriateľského útoku. Úlohy v prospech protivzdušnej operácie môžu predstavovať 20 až 25 % bojového úsilia úderného letectva, najmä na ničenie cieľov 1. poradia a vytvorenie preletiska v systéme PVO v prospech diaľkového letectva. Na ničenie nepriateľských raketových jadrových zbraní, letectva a prieskumných palebných systémov môže byť vyčlenených 20–25 % bojového úsilia. Zvyšujúcich 10–15 % bojového úsilia môže úderné letectvo vyčleniť na ničenie záloh s dôrazom na operačné zálohy.

Charakteristickou zvláštnosťou tohto obdobia bude, že letectvo musí s vysokým úsilím a intenzitou ničiť prvky prieskumných palebných systémov na zemi aj vo vzduchu a zabezpečiť tak zachovanie boaschopnosti a mobilnosti 2. sledov frontu a najmä frontov druhého sledu. Tým vytvorí podmienky na splnenie cieľov obrannej operácie, prekáženie zámyslu nepriateľa a pre prípravu útočnej operácie vlastných vojsk.

Bojová činnosť letectva proti nepriateľským vojskám na presune a pri rozvinovaní do útoku sa vedie podľa plánu frontu. Pri priblížení nepriateľa k prednému okraju obrany sa môžu využiť aj vzlety bitevného letectva, vyčleneného na podporu prvosledových vševojskových armád.

V súvislosti s tým, že v tomto období obrannej operácie môže nepriateľské letectvo naniesť niekoľko hromadných úderov, sústreďí sa hlavné úsilie stíhacieho letectva na protivzdušnú obranu vojsk a tylových objektov frontu.

Palebná protipríprava frontu môže byť uskutočnená na jednom alebo dvoch smeroch o šírke 15–20 km a hĺbke 30–40 km aj viac. Pritom časť úderov letectva na prostriedky jadrového napadnutia, letiská, prieskumné palebné systémy a miesta velenia dosahuje hĺbku 100 aj viac kilometrov.

S prechodom nepriateľa do útoku a v jeho priebehu bude letectvo podporovať brániace sa vojská. Letecká podpora bude zvyčajne vedená podľa plánu frontu, iba voj-

skové letectvo bude plniť úlohy podľa plánu a v prospech vševojskových armád.

Dôležitú úlohu má letectvo aj pri zabezpečení a podpore frontového protiučeru.

Zásadný význam pre úspešné riadenie účasti letectva v obrannej operácii má včasné rozvinutie systému velenia a zabezpečenie jeho stálej činnosti. Na všetkých stupňoch velenia boli vybudované zodolnené miesta velenia, ktoré zabezpečujú velenie pri uvádzaní do bojovej pohotovosti a vyvedení letectva do operačnej zostavy. Zároveň s rozvinutím vojsk sa rozvíja aj poľný systém velenia, ktorý je na stupni frontu tvorený spoločným veliteľským stanovištom letectva a PVO frontu, na stupni vševojskovej armády, spoločným veliteľským stanovištom letectva a PVO armády. U divízií 1. sledu sa rozvíja skupina bojového velenia letectva, u prvosledových vševojskových útvarov navádzacie stanovišťa.

Velenie letectvu sa stalo oproti minulosti zložitejším a náročnejším. Významným momentom, ktorý komplikuje systém velenia, je nevyhnutnosť zabezpečiť dokonalú súčinnosť na bojisku a to medzi pozemnými vojskami a letectvom a prostriedkami PVO vojsk a v neposlednom rade medzi jednotlivými druhmi letectva, najmä úderným letectvom frontu a bitevnými vrtuľníkmi vševojskových armád.

Posledne menovaný problém výrazne vystupuje v súčasnosti, kedy začínajú plniť svoju úlohu veliteľstvá letectva vševojskových armád.

Záverom treba zdôrazniť, že vojenské letectvo sa stáva stále dôležitejším činiteľom na bojisku. V obrannej operácii, vedenej klasickými prostriedkami ničenia je jedným z hlavných prostriedkov odrazenia vzdušnej operácie nepriateľa a vybojovania vzdušnej nadvlády. Zároveň je v podstate jediným prostriedkom boja proti prieskumným palebným systémom nepriateľa, schopným prekaziť zámysel nepriateľa a zamedziť zničujúcim úderom na vojská v hĺbke. Použitie letectva v operáciách pozemného vojska prispieva na zväčšenie hĺbky operácií zvýšením manévrovosti a rozhodnosti riešenia hlavných úloh a na dosiahnutie cieľov operácie. Pritom v priebehu celej operácie musí letectvo neprestajne uskutočňovať opatrenia na zabezpečenie prechodu na použitie jadrových zbraní, byť pripravené na účasť v prvom jadrovom údere.

Dôležitosť úloh letectva pri odrážaní agresie nepriateľa a vedení obrannej operácie frontu vyžaduje ďalšie teoretické rozpracovanie účasti letectva pri plnení úloh, precvičovanie týchto otázok na štábných zamestnaniach a cvičeniach s vojskami.